

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1850, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 881).

Der var stillet 15 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1851, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 881).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen:

Til § 1.

1) Første punktum affattes således:

„Til fremme af beskæftigelse og uddannelse af unge kan der efter de i nærværende lov indeholdte regler oprettes arbejdstek-

niske ungdomsskoler, ungdomsarbejder, kursus og andre egnede foranstaltninger.“

Til § 5.

2) Stk. 8 udgår.

Til § 7.

3) Paragraffen affattes således:

„§ 7. Adgang til deltagelse i undervisningen på arbejdstekniske ungdomsskoler og til ungdomsarbejder har unge ugifte arbejdsløse i alderen fra det 18. til det fyldte 25. år.“

Til § 13.

4) Paragraffen udgår.

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse).

(Første behandling findes i tidenden sp. 1851, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 881).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Peter Ravn: Desværre kan udvalget ikke møde med en enstemmig indstilling ved anden behandling af de foreliggende 3 lovforslag. Det ville efter min opfattelse have været rart, om vi på et så betydningsfuldt område kunne være nået til enighed, men mulighederne har altså ikke foreligget. At det er et nyt felt, vi bevæger os på, et område, hvor der ikke tidligere har været nogen lovgivning, har vel også været med til at skabe nogen usikkerhed om den form, der skal anvendes.

Under udvalgsarbejdet er det imidlertid blevet klart, at der er uoverensstemmelser mellem på den ene side venstres og det konservative folkepartis repræsentanter og på den anden side regeringspartiernes repræ-

[Peter Ravn.]

sentanter i udvalget. Disse forskellige opfattelser er kommet til udtryk i de ændringsforslag, der foreligger til behandling i dag.

Før jeg fremsætter bemærkninger om disse ændringsforslag, vil jeg gerne sige lidt om det principielle synspunkt, mindretallet har ladet komme til udtryk i betænkningen. Man siger her, at der bør gives de unge i alderen fra 16 til 18 år mulighed for at blive knyttet til en virksomhed ved 2-årige kontrakter for herigennem — og her anfører jeg et kort citat fra betænkningen —:

„at få bedre forståelse af produktion og værdier, således at de kan få fuldt udbytte af en parallelt løbende undervisning i den videns, som enhver arbejder bør have i vor tid.“

Man tilføjer, at det ikke har været tanken at gribe ind i den nuværende lærlingeuddannelse, idet forslaget kun omfatter dem, der ikke gennemgår lærlingeuddannelse. De samme tanker kommer i nogen grad til udtryk i ændringsforslagene nr. 4 og 6.

Må jeg om hele spørgsmålet allerførst sige, at denné kontraktmæssige ansættelse af unge mellem 16 og 18 år faktisk ikke vedkommer den lovgivning, som vi i dag beskæftiger os med. Vi har 3 lovforslag til behandling, forslag til lov om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge og forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring. Disse love vedrører principielt kun voksne over 18 år. Når man beskæftiger sig med de unge under 18 år, er det kun undtagelsesvis og subsidiært. Hvis man derfor skulle foretage ændringer i den angivne retning, må det være i andre love, lærlingeloven, ungdomsskoleloven m. v. Forholdet er det, at det også efter lærlingeloven er muligt at fastsætte en kortere læretid end den, vi kender i dag. Efter lærlingeloven er det de faglige lærlingeudvalg, der fastsætter læretiden, og jeg tror, det er rigtigt, at udviklingen går i retning af en kortere læretid. Den kan altså gennemføres, når fagene i øvrigt er enige om det.

For de unge, der ikke kommer i lære, vil de foreslåede nye bestemmelser i loven om ungdomsundervisning give muligheder

for en erhvervspræget undervisning, som ikke tidligere har eksisteret. I lovforslaget om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. siges det først, at det drejer sig om de unge under 18 år. Det hedder derefter i § 2, litra c, nr. 2:

„Denne skole skal have en varighed af mindst 144 timer årlig. Der gives en undervisning, der i første række sigter mod at dygtiggøre de unge i forskellige erhvervsområder, og som herudover giver en almindelig erhvervs- og samfundsorientering. Undervisningen skal tilrettelægges således, at den kan indgå som led i en undervisning af voksne ikke-faglærte arbejdere. De nærmere bestemmelser om undervisningens indhold fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med arbejdsministeren.“

Foruden disse bestemmelser i ungdomsskoleloven har vi undtagelsesbestemmelsen i det lovforslag om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte, som vi her behandler. I denne undtagelsesbestemmelse i § 3, stk. 2, siges det, at hvis man ønsker at iværksætte en særlig branchebetonet undervisning af unge under 18 år og det ikke kan gøres i henhold til lov om ungdomsundervisning, kan det gøres efter denne lov. Jeg mener, at vi med disse bestemmelser og de nye muligheder, der herefter kommer til at foreligge, har åbnet adgang for de unge til en erhvervspræget og branchebetonet undervisning, som skulle kunne dække det behov, der nu engang er herfor. Jeg tror for øvrigt, og her støtter jeg mig til de undersøgelser, der er foretaget af den kommission, der har lavet det grundlæggende arbejde for hele denne lovgivning, at det vil være meget få områder af erhvervslivet, der vil have interesse i disse 2-årige kontraktmæssige ansættelser af unge, i hvert fald hvis de ikke skal træde i stedet for den almindelige lærlingeuddannelse. Inden for områder som landbrug, fiskeri, bygge- og anlægsvirksomhed, landtransport, skibsfart, husgerning o. s. v. vil man formentlig ikke ansætte unge på 2-årige kontrakter. Tilbage er industrien, og her viser det sig efter de undersøgelser, der er foretaget, at for det første vil mellem en tredjedel og halvdelen af disse unge arbejdsdrenge senere få lærepladser, for det andet er det kun et fåtal af disse unge, der bliver i den samme virksom-

[Peter Ravn.]

hed, når de er fyldt 18 år, for det tredje er det kun et mindretal af dem, der vil fortsætte ved det samme arbejde, når de først har passeret 18 års grænsen. Næsten alle drengene og 25 pct. af pigerne udfører hjælpearbejde, håndlangerarbejde uden væsentlig forbindelse med de voksnes beskæftigelse.

Jeg siger dette for at fastslå, at det i almindelighed vil være umuligt at iværsette en undervisning, som er parallelt løbende med den praktiske uddannelse, i hvert fald vil det ikke være muligt at sikre, at de unge får glæde af det som voksne arbejdere, fordi de endnu ikke har fået rigtigt fodfæste i et bestemt arbejdsområde. Efter loven om ungdomsskoler kan vi give de unge en erhvervspræget undervisning, som langt bedre dækker det, vi ønsker, og som har bredere sigte, en undervisning, der gør de unge bedre egnede til at gå ind i det rigt varierede erhvervsliv, hvor de om få år skal finde deres fremtidige arbejdsplads.

Jeg kan altså ikke tiltræde de betragtninger herom, der er anført i betænkningen, og som også er berørt i ændringsforslagene nr. 4 og 6. Jeg nærer for øvrigt også frygt for, at hvis disse tanker blev realiseret, ville det være en bombe under lærlingeuddannelsen. Man siger udtrykkeligt, at man ikke har tilstræbt noget indgreb i den nuværende lærlingeuddannelse, men spørgsmålet er, hvad det praktiske resultat vil blive.

Det er ikke sikkert, at ret mange unge vil melde sig til en 4-årig lærlingeuddannelse, når de på en 2-årig kontraktmæssig ansættelse måske kan nå omtrent det samme resultat. Omvendt er der måske heller ikke så forfærdelig mange virksomheder, der vil antage lærlinge, når de kan nøjes med en 2-årig uddannelse af unge.

Der næst vender jeg mig mod et andet felt, hvor der er uenighed i udvalget, og hvor ændringsforslagene nr. 9, 10 og 11 giver udtryk for partiernes opfattelse. Det drejer sig om betaling af befodringsudgifter og om den godtgørelse, der skal ydes de pågældende under uddannelsen, når de finder sted i dagskoleform og der for den arbejdende er tale om tab af arbejdsfortjeneste. Man er enig om, at de arbejdsløse skal have rejseudgifterne refunderet og have en godt-

gørelse eller uddannelseshjælp, der svarer til den understøttelse, de pågældende ville være berettiget til at få gennem arbejdsløshedsforsikringen. Det betyder, at den arbejdsløse i den situation, han er kommet i, må overveje. På den ene side er han interesseret i uddannelsen, interesseret i at dygtiggøre sig, så hans muligheder på arbejdsmarkedet forøges, på den anden side forsvinder hans chancer for at få arbejde, så længe uddannelsen varer. Han er under uddannelsen afskåret fra at søge arbejde, han kan ikke holde sig til på arbejdspladsen, som han ellers ville gøre, men må træffe sin afgørelse af, om han vil gå glip af chancen for arbejde, så længe uddannelsen står på, eller han vil søge arbejde. Det er man enig om.

Uenigheden i udvalget drejer sig om de arbejdende. Her vil jeg gerne indledningsvis gøre opmærksom på, at baggrunden for denne lovgivning er ønsket om en bedre uddannelse af alle ikke-faglærte arbejdere. Den større konkurrence, vi kommer ud for ved vor indtræden i det større marked, må betyde, at de, der er engageret i produktionen, uddannelsesmæssigt bringes op på det højest mulige niveau. Her drejer det sig om det store felt, de ikke-faglærte arbejdere repræsenterer. De arbejdsløse skal gøres dygtigere, så de snarest muligt igen kan bringes tilbage til produktionslivet. De, der er i arbejde, skal dygtiggøres, så deres effektivitet forøges. Det, jeg gerne vil slå en strøg under, er, at dette er ikke nogen arbejdsløshedsforanstaltning, og at det ikke må blive nogen arbejdsløshedsforanstaltning. Det drejer sig om uddannelsen af de tusinder af ikke-faglærte arbejdere i erhvervslivet. Vi har hidtil haft forskellige former for uddannelse af arbejdsløse. Det afgørende nye i dette forslag er netop, at dets bestemmelser ikke koncentrerer om de arbejdsløse alene, fordi dette ikke alene ud fra samfundsøkonomiske, men også ud fra kursusøkonomiske betragtninger ville være meget uheldigt. Hvis vi skal udnytte kapaciteten på de kursus, der nu skal oprettes, må der skabes uafhængighed af sæsonprægede arbejdsløshedsperioder. For øvrigt skulle vi også gerne komme ind i en tid, hvor beskæftigelsesgraden er så høj, at muligheden for at fylde kurserne med arbejdsløse vil være meget begrænset.

[Peter Ravn.]

Skal man imidlertid have de arbejdende til at deltage, må man selvfølgelig også give dem en reel mulighed derfor, og her er det i alt fald min opfattelse, at de ændringsforslag, der foreligger fra venstres og de konservatives repræsentanter i udvalget, ikke giver dem denne reelle chance. Hvis man blot et øjeblik tænker sig i disse menneskers sted, vil man kunne se, at den foreslåede fremgangsmåde ikke duer. Den ufaglærte, vi henvender os til, går altså derude på sin arbejdsplads, han har en lille løn. — det drejer sig jo om de lavest lønnede — han har hjem og familie og betydelige økonomiske forpligtelser, men med sparsommelighed får han det til at løbe rundt. Til denne mand siger man nu, at han egentlig burde lære noget mere, og jeg tror, han vil være positivt indstillet over for tanken, også fordi han måske inderst inde føler, at den moderne teknik ofte stiller ham over for opgaver, han ikke helt magter. Men så føjer man til: for at få denne uddannelse skal du deltage i et kursus, der måske ligger langt fra din hjemegn, rejsen dertil må du selv betale, og i de 3 uger, kursus varer, må du miste 40-50 pct. af din arbejdsindtægt. Så må hvert enkelt af disse mennesker selvfølgelig gøre sin stilling op. Jeg tror, jeg tør sige, at langt de fleste må nå til det resultat, at de ikke tør udsætte sig selv og deres familie for de vanskeligheder, dette vil føre med sig. De vil for at få en uddannelse, som — og det vil jeg erindre om — ikke udmøntes i højere løn, komme bagefter med betalingen af skat, husleje og andre forpligtelser. Deres konklusion må blive, at de må forholde sig afventende og så eventuelt udnytte en arbejdsløshedsperiode til denne uddannelse. Men resultatet bliver da, at det, vi her laver, bliver en arbejdsløshedsforanstaltning.

For at sikre deltagelse også af dem, der er i arbejde, må der ydes en betaling ud over arbejdsløshedsunderstøttelsen. Flertallet i udvalget er af den mening, at man bør

betale rejseudgifterne og en rimelig godtgørelse. Det er ikke vor tanke, at der skal ydes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, men der skal ydes et sådant tilskud — sådan er det formuleret i ændringsforslag nr. 12 — at kursusdeltagelsen ikke vil komme til at volde et væsentligt afbræk i deltagerens og hans families økonomi.

I den del af ændringsforslag nr. 11, som vedrører § 9, stk. 10, har mindretallet stillet et særligt forslag til fremskaffelse af de midler, der skal bruges til denne godtgørelse eller uddannelseshjælp. Heroverfor står ministerens forslag, som udvalgets flertal har tiltrådt, om, at pengene skal skaffes ved en særlig bevilling på de årlige finanslove. Mindretallets forslag går ud på, at der oprettes en særlig fond, uddannelsesfonden for ikke-faglærte. Fondens midler skal fremskaffes ved, at staten yder et tilskud på 60 pct. af udgifterne; arbejdsgiverne skal betale 20 pct. efter samme regler, som gælder for arbejdsløshedsforsikringen, og beløbet skal opkræves sammen med denne, og de sidste 20 pct. skal udredes af fagforeningerne i forhold til antallet af ufaglærte medlemmer. De 40 pct. til uddannelsesfonden skal altså betales af de to parter på arbejdsmarkedet ved siden af de beløb, de i øvrigt skal betale til etablering og drift af skoler og kursus.

Jeg er ikke klar over, hvad det betyder i penge for arbejdsgiverne eller for de faglærtes organisationer, men jeg kan i hvert fald se, at det for en organisation som Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund med dens 250 000 ikke-faglærte medlemmer vil blive en hård belastning. Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund ofrer allerede i dag betydelige beløb på uddannelsen af medlemmerne; hovedforbundet gør det, de lokale afdelinger landet over gør det samme, og jeg ved, at ledelsen er så interesseret i dette her, at den er parat til at ofre endnu mere. Men der er dog grænser for, hvor meget man kan læsse på vognen. Kontingentet til dette forbund, til arbejdsløsheds-kassen, til forbundet og til

[Peter Ravn.]

de lokale afdelinger, er en 8-9 kr. om ugen, og mange af disse folk har en løn på mindre end 200 kr. om ugen. Jeg synes, at det ville være urimeligt at lægge endnu større byrder på disse skuldre.

Også arbejdsgiverne vil få forøgede udgifter, hvis mindretallets ændringsforslag bliver gennemført. Da vi umiddelbart for påske foretog ændringer i arbejdsløshedsloven, vedtog man en forhøjelse af arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsforsikringen. Det forekommer mig, at oppositionens ordførere dengang gjorde nogle kritiske bemærkninger om denne forhøjelse, og Arbejdsgiverforeningen udtrykte i en skrivelse til udvalget sin utilfredshed med, at arbejdsgivernes bidrag blev sat i vejret. Nu foreslår oppositionen, at bidraget yderligere skal højnes. Man kan selvfølgelig sige, at det er til et særligt formål, og man kan give det forskellige navne, men det er dog trods alt penge, der skal betales.

Det synes rimeligt, at både arbejdere og arbejdsgivere yder et bidrag til uddannelsen, og ifølge det oprindelige lovforslag skal de da også betale 15 pct. af såvel anlægsudgifter som driftsudgifter. Herved kommer de to parter jo i høj grad ind i billedet, endda med ret betydelige beløb.

Den ordning, som mindretallet foreslår, vil ligeledes betyde, at alle arbejdsgivere — uanset hvilken interesse de kan have i uddannelsen af ikke-faglærte arbejdere — kommer til at betale. Jeg har mine meget stærke tvivl om retfærdigheden i en sådan ordning. Med vort stærkt varierede erhvervsliv vil den interesse, arbejdsgiverne har i denne uddannelse, være meget forskellig; der er arbejdsgivere, som udelukkende anvender ikke-faglærte arbejdere, og der er arbejdsgivere, som har en meget lille interesse i denne sag, fordi de kun anvender folk med en faglig uddannelse, og de kan da henvise til, at de har udgifter til den almindelige lærlingeuddannelse, som de andre slipper for. Jeg tror f. eks. det må være svært at skulle forklare de danske frisormestre eller de danske skorstensfejermestre, at de nu skal til at betale et bidrag til uddannelsen af ikke-faglærte arbejdere, noget, som vel kun har meget ringe interesse for deres vedkommende.

Arbejdsgiverne eller deres repræsentanter har da heller ikke på noget tidspunkt givet udtryk for, at de ønskede en ordning som den, der er foreslået af mindretallet. Tværtimod har de i kommissionen tilsluttet sig den opbygning af finansieringen, som er udtrykt i lovforslaget, nemlig at staten yder et vist tilskud, og at de interesserede parter selv fremskaffer resten i forhold til den interesse, de nu engang har i uddannelsen.

Foruden disse økonomiske spørgsmål er der i de samme paragraffer, jeg her beskæftiger mig med, også problemet om, hvem der skal indstille de pågældende til kurserne. Ifølge den højtærede ministers oprindelige lovforslag skulle vedkommende arbejdsgiver udfærdige en skriftlig anbefaling. I udvalget har der været enighed om, at et sådant krav som betingelse for at kunne deltage i et kursus kunne opfattes som et uberettiget indgreb i retten til at bestemme over ens egne personlige forhold, og man var enig om, at sådanne anbefalinger ikke ville være nogen garanti for, at det var arbejdere med virkelig interesse og gode forudsætninger, der kom til at deltage i undervisningen. Man er derfor blevet enig om at slette denne bestemmelse, men man er ikke enig om, hvad der skal sættes i stedet. Mindretallet har i ændringsforslag nr. 11, afsnittet vedrørende § 9, stk. 3, foreslået, at de pågældende skal indstilles af brancheudvalgene, medens flertallet ved ændringsforslag nr. 12, sidste afsnit, har foreslået, at de pågældendes arbejdsløshedskasse, for ikke-forsikrede vedkommende de offentlige arbejdsanvisningskontorer, skal anbefale de pågældende til uddannelsen.

Forslaget om at lade brancheudvalgene afgøre, om en mand skal deltage eller ej, kan måske ved første øjekast se besnærende ud; men ved nærmere eftertanke når man alligevel til den konklusion, at denne løsning ikke alene er forkert, men af flere grunde også meget uheldig. Jeg skal ikke opholde mig ved de administrative vanskeligheder, ordningen vil fremkalde. Ifølge kommissionsbetænkningen skal der over hele landet nedsættes ca. 28 brancheudvalg, som skal bestå af mindst 4 og højst 8 medlemmer, der udpeges af arbejder- og arbejdsgiverorganisationerne. En deltager i et kursus skal altså indsende en ansøgning til

[Peter Ravn.]

et brancheudvalg, og det skal så, når det holder møde, gennemgå ansøgningerne og afgøre, om vedkommende er kvalificeret til at deltage eller ej — en ting, som jeg for øvrigt ikke synes de har nogen som helst forudsætning for at kunne afgøre.

Hele spørgsmålet er imidlertid af mere principiel end administrativ karakter, for til syvende og sidst kommer det til at dreje sig om, hvorvidt brancheudvalgene, der er repræsentanter for specielle områder, skal kunne bestemme, hvem der skal deltage, og hvor mange der skal uddannes på deres felt. Hovedprincippet i denne lov har været, at det skulle være en fuldstændig fri uddannelse. Den skulle stå åben for alle ikke-faglærte i alle brancher og i alle led, for at den enkelte arbejder kan få netop den uddannelse, som han mener at have brug for, og tilegne sig den i den form, som passer for ham.

Der er måske i første række tænkt på arbejderen, der på sin arbejdsplads bliver stillet over for nye opgaver, som nødvendiggør en større viden. Men loven åbner også mulighed for at flytte fra det ene arbejde til det andet. Hvis en jord- og betonarbejder ikke længere kan klare sig i sit job — måske fordi det stiller for store fysiske krav til ham — må han kunne forsøge sig i noget andet, og adgangen hertil må være fri og åben. Eller hvis en fabrikarbejder kan se, at fremtiden tegner sig i mørke farver, må han også kunne søge over i noget andet, og muligheden for uddannelse på det nye område må være ganske fri. Når folk blot opfylder de betingelser, loven stiller, må der være fri adgang til uddannelsen og også til at springe fra den ene kursusrække til den anden.

Selv om uddannelsens udformning og tilrettelægning var henlagt til brancheudvalgene, måtte selve adgangen til deltagelse ikke være afhængig af dem, fordi vi så skaber en begrænsning, som vi har været enige om at ophæve på andre områder.

Vi må altså fra vor side i alt fald vende os imod den monopolisering, som mindretallets forslag indebærer, da det vil modvirke den større smidighed på arbejdsmarkedet, som gerne skulle være et af resultaterne af denne lovgivning. Anlæg,

evner, interesser og fremtidige chancer på arbejdsmarkedet må være bestemmende for, hvor den enkelte arbejder vil melde sig, og hverken det organisationsmæssige tilhørsforhold eller brancheudvalgene med deres mere specielle interesser må kunne stille sig hindrende i vejen for den enkeltes uddannelse.

Arbejdsløshedskasserne og de offentlige arbejdsanvisningskontorer påtager sig selvfølgelig et betydeligt ansvar ved udstedelsen af disse anbefalinger, men de har den fordel, at de kender de kursussøgende og har virkelige forudsætninger for at udtale sig med vægt om de pågældendes kvalifikationer. Disse institutioner er vel også mere end andre interesseret i, at ordningen ikke misbruges. Jeg betragter det endvidere som en selvfølge, at kassernes hovedledelser og arbejdsdirektoratet giver nogle generelle retningslinjer, som der skal arbejdes efter.

Det, jeg her har sagt, er ikke nogen udførlig gennemgang af alle de foreliggende ændringsforslag, men jeg har forsøgt at sige lidt om de ting, som har været drøftet i udvalget, og de principielle synspunkter, som er indeholdt i ændringsforslagene.

Ændringsforslagene til lovforslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge følger i store træk de samme retningslinjer, som ændringsforslagene til lovforslaget om erhvervsrettet uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Jeg må under henvisning til det, jeg har sagt, anbefale at stemme imod mindretallets ændringsforslag. Jeg må ligeledes henstille, at man stemmer imod de ændringsforslag, som er stillet af det kommunistiske parti til lovforslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge. Lovforslaget om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. kan jeg anbefale med det lille ændringsforslag, der foreligger om ikrafttrædelsestidspunktet.

Må jeg så blot i en slutbemærkning sige, at mit parti lægger stor vægt på denne lovgivning. Befolkningens dygtighed vil komme til at spille en stor rolle i fremtiden. Sammen med andre reformer, der er gennemført på det uddannelsesmæssige område, kan denne lovgivning være med til at skabe de bedst mulige betingelser for dansk erhvervsliv, når den større konkurrence sætter ind. I uddannelsen af de ikke-faglærte arbejdere har vort land en

[Peter Ravn.]

betydelig rigdomsreserve. Her er virkelig ubrugte evner, som kan udnyttes, og denne lovgivning kan blive et vigtigt led i hele vort fremtidige uddannelsessystem.

Axel Kristensen: Det forekommer mig, at der ikke er nogen særlig grund til at gennemgå ændringsforslagene eller deres motivering. Det, der behøves at siges om dem, er jo sagt ved første behandling og i betænkningen. Det vil være at spille tingets tid at gentage de ting, som enhver kan læse sig til. Jeg vil derfor i det væsentlige holde mig til det, ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem nr. Peter Ravn, har sagt.

Jeg er helt og aldeles enig med den ærede ordfører for socialdemokratiet i, at uddannelsen af den danske arbejderstand — det være sig faglærte eller ufaglærte, i det hele taget uddannelsen af den danske befolkning — er et af de vigtigste spørgsmål, der ligger for, hvis vi skal klare os. Interessen for denne sag er lige så stor hos os, som den er hos socialdemokratiet. Jeg mener netop, at det, der foreslås her, ikke i tilstrækkeligt omfang vil give tilstrækkelig god uddannelse. Det er, ligesom man i for høj grad tænker på omskoling, at folk vil skifte arbejde, på manuel uddannelse. Sandheden er den, at der af den arbejderstand, vi skal have også i industrien af ufaglærte, kræves en langt større viden end tidligere. Man skal have begreb om fysik og kemi, man skal have forstand på måling og en lang række andre ting, som er fælles fra den ene virksomhed til den anden, og derfor er de argumenter, der bliver fremført imod den uddannelse af de unge på 16-18 år, som vi har lagt vægt på, forkert. Det, at de skifter arbejdsplads eller går over til en anden form for arbejde, betyder ikke, at den uddannelse, de har fået, er spildt. Om de så har fået denne uddannelse hos mig eller hos en anden, er ligegyldigt, når blot de alle har fået den. Det kan netop være en fordel, at de i nogen måde skifter fra sted til sted, så de får en udvikling herved.

Jeg kan ikke se, at det, vi har foreslået om de 16-18-årige, en fastere tilknytning til en erhvervsvirksomhed og en parallelt løbende uddannelse for de ufaglærte, har noget som helst med de faglærte at gøre.

De faglærte lærer et bestemt fag, en bestemt afgrænset arbejdsform, og den bliver ikke berørt af, at alle de, der nu skal være ufaglærte arbejdsmænd eller arbejdskvinder i virksomhederne, også får en uddannelse og også får en kontraktmæssig tilknytning. Dette klares aldeles ikke ved ungdomsskoleloven eller på nogen anden måde. Så længe de ikke får denne faste tilknytning til en virksomhed igennem en længere periode, får de ikke den erhvervsmæssige udvikling, som er forudsætningen for, at de får noget ud af uddannelsen, og det er ikke noget, der kan etableres ud i luften. Vi kunne ikke have en lærlinguddannelse, hvis vi ikke havde en lærlingelov. Det drejer sig ikke alene om de tekniske skoler — det er såmænd det mindste af det — det drejer sig om forholdet på arbejdspladsen og den ansattes forhold til arbejdsgiveren.

Alle disse ting må klares, hvis tilknytningen skal kunne skabes. Den ærede ordfører for socialdemokratiet hævder, at der ingen interesse er for det? Hvordan kan man vide noget om det, når der ikke er skabt muligheder for det. Man kunne dog skabe disse muligheder. Jeg har dog haft lidt med erhvervslivet at gøre, og jeg føler mig meget sikker på, at hvis man ville give os alle de muligheder, denne lovgivning kan give, ville vi antage et betydeligt antal unge mennesker, som det aldrig var meningen skulle i lære senere, og anbringe dem sådan, at de fik en virkelig uddannelse som industriarbejdere — og det er så sandelig ikke nogen ringe uddannelse. Det er det, vi har brug for.

Jeg mener, at den vurdering, socialdemokratiet anlægger, er helt forkert, og jeg mener, det er helt urimeligt at skabe mulighed for en stor og dyr uddannelse af dem, der er blevet voksne arbejdere, når man samtidig opretholder en stadig tilgang af unge, der ingen uddannelse har fået. Det må være langt vigtigere og værdifuldere at give dem en fælles uddannelse, og det en fællesuddannelse i store træk — det kan være, der skal være tre eller fire typer efter de forskellige hovedbrancher. Men det er i det store og hele en fællesuddannelse, der skal til. Den vil være uhyre nyttig for alle, så senere uddannelse vil være overflødig. Det er langt dyrere og vanskeligere, når folk er blevet forsørgere, og de vil så

[Axel Kristensen.]

heller ikke få den store fordel, det vil være i udviklingsårene at være knyttet til en fast arbejdsplads. Det er en fejlurdering, der anlægges her af den socialdemokratiske ordfører. Det har intet som helst med angreb på lærlinguddannelsen at gøre. Jeg vil ikke i min branche for nogen pris undvære den faglærte arbejder, og jeg vil meget gerne, at der samtidig for den langt større part af uaglærte, vi har, bliver skabt mulighed for en rationel uddannelse og for fast tilknytning i de unge år, hvor disse unge mennesker formes. Al statistik om, hvordan det har været før, spiller ingen rolle. Det skal ikke være, som det har været før. Det skal være anderledes, og derfor har al henvisning til, hvordan det har været, ingen som helst betydning over for en nyskabelse, som skulle blive langt bedre end det, der har været.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet påstår, at vi med vore ændringsforslag vil lave loven om, så at ordningen får tendenser til, at det skal være de arbejdsløse, der skal uddannes. Overhovedet ikke! Det, det drejer sig om her, er det enkle: hvad skal de mennesker, der skal på skole, have for at klare det økonomisk? Dertil siger vi: principielt kan vi ikke anerkende, at folk skal have tabt arbejdsfortjeneste erstattet, når de skal uddannes. Det gør man ingen andre steder, og det kan vi heller ikke gøre her. Vi erkender på den anden side, at der må nogen økonomisk hjælp til. Det erkender vi også over for anden uddannelse, nemlig i form af uddannelsesfond, i form af legater og studielån og alt, hvad der nu kan være af forskellig slags hjælp til uddannelse, og det vil vi også gøre her.

Så skal vi finde en norm for denne hjælp. For den slags mennesker, der kan blive tale om, folk, som ikke er arbejdsløse, men som er voksne, i mange tilfælde gifte mennesker, har vi ment, at de kan klare sig for en uddannelseshjælp, der svarer til en arbejdsløshedsunderstøttelse. Vi kan ikke forstå, at den mand, der har arbejde, før han tager på et 3 ugers kursus, og antagelig har garanteret arbejde, når han kommer hjem, og som har indtægter, der ligger over arbejdsløshedsunderstøttelsen, ikke i de 3 uger skulle kunne klare sig for det samme, som den, der er arbejdsløs i en længere

periode, skal kunne klare sig for. Vi fatter ikke, at hvis to mennesker skal på et sådant kursus og den ene er arbejdsløs og den anden har arbejde før og efter, så skal den, der har arbejde før og efter og ikke er udmarvet af arbejdsløshed, have større hjælp på skolen end ham, der gennem en længere periode er blevet udmarvet. Det er der ingen logik i.

Egentlig ville vi helst have den ordning, at det i det store og hele blev noget, som arbejdere og arbejdsgivere måtte klare med en hjælp, som alle under uddannelse får. Men vi ved, at her ligger der på visse områder uhyre vanskeligheder. Det er min faste overbevisning, at i den tid, der kommer, vil industrien i høj grad være villig til at bære byrden ved uddannelsen af sine folk, simpelt hen fordi det er nødvendigt at have uddannede folk, og fordi det kan betale sig at få dem uddannet. Det er altid, hvad der kan betale sig, der driver værket i denne verden. Men vi ved, der er områder og grupper, hvor folk skifter arbejde så hyppigt, at den enkelte arbejdsgivers interesse ikke er åbenbar, og at det ville være vanskeligt at få dem til at betale, hvad der burde betales.

Vi går ind for den ordning, der har fundet udtryk i vore ændringsforslag, fordi vi tillægger det uhyre betydning, at denne uddannelse kommer i gang. Vort ræsonnement har været: lige så mange timer vi tager folk, der har arbejde, fra arbejdet og sender dem på dagskoler, lige så mange timer — ikke på samme klokkeslæt, men i det store og hele — vil arbejdsløse få arbejde; således kommer der egentlig ikke nogen forøget udgift for samfundet derved, at man lader den, der kommer på skole, selv om han har arbejde, få det samme beløb, som en arbejdsløs ville have fået, for man sparer arbejdsløshedsunderstøttelsen et andet sted. Det er altså rimeligt, at de, der sparer udgifter til arbejdsløshed et andet sted, betaler dette skoleophold, og vi har prøvet at udforme det således, at disse fagforeninger ikke vil få større byrder, end de har haft i forvejen. De vil få flere i arbejde, og de vil spare arbejdsløshedsunderstøttelsen til dem, der går på skole. Jeg mener, at det, vi har foreslået, ville være det rigtige. Så er der spørgsmålet om den mindre ting, som hedder transporten. Vi finder, det er

[Axel Kristensen.]

en urimelighed, at folk skal have godtgjort deres transportudgifter ved undervisning på aftenskole eller dagskole, når de har arbejde og selv kan bære disse udgifter. Vi mener også, det vil være af væsentlig betydning, at både den, der deltager i undervisningen, og de to hovedorganisationer, som tilrettelægger undervisningen, får nogle af byrderne, sådan at de har en økonomisk interesse i, at det, der bliver lavet, er fornuftigt og rigtigt. Derfor er vort ændringsforslag på dette område også helt forsvarligt og rigtigt.

Vedrørende spørgsmålet om, hvem der skal anvise de pågældende, er vi af den opfattelse, at der ikke var nogen særlig garanti i forslaget om, at arbejdsgiverne skulle udtale sig. Det ville være meget svært for en arbejdsgiver at sige nej til en mand, der kom og bad om en anbefaling; jeg kan ikke se, der ville være nogen særlig gevinst ved det. Man skulle altså finde noget andet, og så valgte vi at indsætte brancheudvalgene; for de ikke-faglærte søger jo ind på skolerne til en undervisning, som disse brancheudvalg har arrangeret. Udvalgene ved, hvad der er behov for under denne uddannelse; de ved, hvem der har brug for denne uddannelse; det er dem, der ved mest om det. Jeg kan derfor slet ikke forstå den ærede ordfører for socialdemokratiet, når han mener, vi vil gøre det til en arbejdsløshedsforanstaltning. Den ærede ordfører vil gøre spørgsmålet afhængigt af de offentlige arbejdsanvisningskontorer med den begrundelse, at det netop er dem, der har med de arbejdsløse at gøre. Det er da helt forkert at stå og sige, at disse kontorers folk kender dem, det drejer sig om. De arbejdere jeg har, som ikke har haft en dags arbejdsløshed i årevis, og som vil søge denne uddannelse, dem kender man da ikke på de offentlige arbejdsanvisningskontorer. (*Afbrydelse*). Jo, der står de offentlige arbejdsanvisningskontorer. (*Afbrydelse*). Jo, hvis jeg ikke har læst helt forkert, står der de offentlige arbejdsanvisningskontorer. (*Afbrydelse*). Jeg har lige siddet og læst det; jeg takker for hjælpen. Har jeg læst forkert, skal jeg gerne rette. (*Afbrydelse*: Fagforeningerne!). Nå, det er altså fagforeningerne, der skal anvise, når det kommer til stykket; så kunne man have skrevet det.

Men fagforeningerne er jo det samme som brancheudvalgene; de består jo halvt af arbejdsgivere og halvt af fagforeningsrepræsentanter. Så er der i hvert fald ingen anledning til at bebrejde os, at vi har foreslået dette; så er der jo ikke den store forskel.

Jeg mener, at det, vi har foreslået, kunne have været accepteret, og jeg er meget ked af, at man ikke har kunnet enes om det. Jeg er ganske særlig ked af, at flertallet indtager den helt negative stilling til uddannelsen af de unge, for den vil aldeles ikke blive klaret ved en ungdomsuddannelse, hvor det er frivilligt, om folk går der eller ej. Det, at forældre kan få anbragt deres børn på en 2-årig kontrakt i en virksomhed, hvor de samtidig har pligt til at gå på en skole, det giver noget helt andet end det, som foreslås. Jeg mener, flertallet her har svigtet det væsentlige, og at vi har varetaget de væsentlige interesser i denne sag.

Poul Thomsen: Den forholdsvis lange tid, 4 måneder, der er gået mellem første og anden behandling af de foreliggende lovforslag, fortæller noget om de vanskeligheder, der har været med at søge til bunds i de mange problemer, der knytter sig til en i virkeligheden ny lovgivning som denne. Jeg vil gerne have lov til at sige med det samme, at jeg har indtryk af, at der har været arbejdet med god vilje fra alle sider for at komme igennem med denne sag, og de 15 ændringsforslag bevidner, at vanskelighederne ikke har ligget i tvivlen om rigtigheden af, at der skulle fremmes en lovgivning til gavn for ufaglærte arbejdere, men alene i måden, hvorpå denne hjælp til oplæring og uddannelse skulle gives.

Ændringsforslagene, eller rettere dem, hvorom der er enighed mellem hele udvalget og den højtærede arbejdsminister, er imidlertid udtryk for, at der er opnået noget af det, som mit parti og jeg gerne så gennemført ved denne lejlighed. Men jeg havde forenket set, at der havde fundet en større forenkling sted af hele administrationsapparatet. Der er i øjeblikket en tilbøjelighed til opsvulmning af administrationsapparatet ved oprettelse af udvalg, nævn, komiteer o. s. v., og der er for mig ingen tvivl om, at de værdier, som mistes ved, at repræsentationen af de forskellige interesser ikke tilgodeses, langt opvejes af

[Paul Thomsen.]

den smidighed, som en forenkling ville betyde. Det ville også have været en fordel, om man gennem en større samling af de forskellige uddannelsesformer var nået til større ensartethed og færre overlapninger og derved havde opnået bedre resultater og billigere administration. Det har imidlertid ikke været muligt i øjeblikket at finde frem til en ordning, så der var kommet en trinvis uddannelse frem, fra skole over ungdomsskole, arbejdsteknisk ungdomsskole og til denne her foreslåede uddannelsesform for ufaglærte arbejdere, således som jeg foreslog i mit indlæg ved lovforslagenes første behandling. Det kunne bl. a. være sket ved, at man i loven om de unge ufaglærte havde slettet arbejdsløsheden som betingelse for deltagelse i kursus på de arbejdstekniske skoler. Jeg håber, at man, hvis disse forslag ophøjes til lov, vil have opmærksomheden henvendt på den forenkling, som kan gennemføres, og at man ved den lovrevision, som vi forudser må finde sted, også tager disse problemer op til overvejelse. Jeg tror, det vil betyde en forbedring og en billigørelse.

Samtidig vil det sikkert være rigtigt at tage op til dybtgående undersøgelse det forhold, som det ærede medlem hr. Axel Kristensen også i dag har været inde på: forholdene for de unge, der ikke kommer i mesterlære, men som alligevel på et tidligt tidspunkt har valgt deres fremtidslinje som specialarbejdere. Der er jeg i modsætning til det ærede medlem hr. Peter Ravn, som har den opfattelse, at overmåde mange af de ufaglærte unge ikke har bestemt sig til, hvilken retning de vil følge. Jeg har i modsætning dertil den opfattelse, at der er mange af dem, hvis fremtid bliver inden for de ufaglærtes rækker, som har specielle interesser, som de ønsker skal tilgodeses også i deres fremtidige arbejde.

Mange timer er dette spørgsmål blevet drøftet i udvalget, men man har ikke fundet frem til en løsning og har ikke ment det helt sammenfaldende med det foreliggende lovforslag om de ufaglærtes uddannelse. Jeg lagde også mærke til nu, at det ærede medlem hr. Peter Ravn var mest indstillet på, at det var spørgsmålet om ungdomsskoler, som skulle tages op i denne forbindelse. Jeg kan nu ikke se det helt be-

rettigede i, at man ikke ved en tilføjelse af et nyt kapitel til lovforslaget kunne finde frem til en løsning, men jeg erkender på den anden side, at problemet ikke er afklaret nok, og at f. eks. erhvervenes og fagforbundenes stilling til sagen ikke er blevet drøftet igennem på en sådan måde, at man har kunnet danne sig et klart billede af, hvorledes en sådan lovgivning forsvarligt kunne finde sted.

Udvalget har under sit arbejde, således som det er nævnt i betænkningen, besøgt den arbejdstekniske ungdomsskole, et par arbejdsmandskursus og en skole, der er oprettet af papirfabrikkerne, samt et kursus, der er startet i Silkeborg af fagforeningen. Det var overmåde interessant at se, med hvilken dygtighed de arbejdstekniske ungdomsskoler har arbejdet sig frem fra at være et opholdssted med et almindeligt manuelt arbejde under en arbejdsløshedsperiode til at være en uddannelsesforanstaltning. Der var en ganske tydelig højnelse af klientelet's stæde gennem de sidste tyve år. Undervisningen havde positivt sigte, og det kunne ses, at mange havde udbytte af opholdet på skolerne. Ganske særlig interessant var det imidlertid at se det samarbejde, som i Silkeborg var etableret mellem arbejdsgivere og fagforening, hvorved der var opnået en billigørelse af undervisningen og en nyttevirkning, som tiltaler dem, som udfører det arbejde, undervisningen bygger på. Besøget fortalte, at selv om det er en ny lovgivning, som søges gennemført, er der eksperimenteret med ideen i forvejen og høstet erfaringer, som vil komme den fremtidige undervisning til gode.

Jeg har gerne villet fremsætte disse bemærkninger for at understrege, at det konservative folkeparti ser med stor forståelse på de ideer, som ligger bag lovforslagene, og selv om vi ikke finder lovforslagene fuldkomne eller endegyldige, finder vi i dem et udgangspunkt for det arbejde, som forestår. Vi havde gerne set, at vi var kommet endnu længere frem, men enkelte forbedringer er der dog kommet med på vejen. Således er der kommet nogle redaktionelle ændringer, f. eks. vedrørende § 2 i lovforslaget om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, hvor man har erstattet „formanden for det omhandlede

[Poul Thomsen.]

kursusnavn“ med „arbejdsdirektøren“. Så forstår enhver, hvad det drejer sig om uden at skulle slå op i lovsamlingerne.

Vi synes også, det er udmærket, at stk. 2 i § 3 er ændret således, at der kommer til at stå „unge under 18 år“, så man ikke skal hæfte sig strengt ved, om de pågældende er 16 år.

Det er en vigtig ændring, som foreslås til § 5, hvor det til underretning for brancheudvalgene fastslås, at hensigten er, at den manuelle færdighed skal opøves på de almindelige arbejdspladser, medens teorien skal gives på kursus. Det vil for det første betyde, at man ikke ved tilrettelæggelse af et kursus fristes til at tage den rent praktiske uddannelse op som et formål i sig selv, og dernæst, at arbejdsgiverne får et medansvar og derved også en medinteresse i uddannelsen af de ufaglærte arbejdere.

Så langt har vi altså kunne følges i udvalget. Det er mig i øvrigt uforståeligt, at man ikke har kunnet følges noget længere. Således synes det mig, at det måtte være fuldt ud tilstrækkeligt, at man i § 2, stk. 3 og stk. 4, hvor det opregnes, hvad man skal have af kontorphonale, konsulenter o. s. v., satte ind, at der kan antages det fornødne kontorphonale, og at det på de årlige finanslove vedtages, hvilke beløb der må anvendes til rådets virksomhed, herunder også til honoraret til rådets formand. Jeg kunne tænke mig, at flertallet ønskede rygdækning for rådet gennem bestemmelserne i stk. 3 og 4, men det er ganske urimeligt, at man i en forsøgslovgivning som denne indsætter bestemmelse om konsulenter med ganske bestemte beføjelser. Det vil måske vise sig, at det er ganske andre ting, man skal arbejde med, at det er ganske andre personer, som skal knyttes til arbejdet, end dem, man har tænkt sig i øjeblikket.

Så er der spørgsmålet om betalingen til rådets medlemmer. Der synes jeg ærligt talt, at når man giver erhvervene og fagforeningerne en hjælpende hånd, så må de også selv betale for arbejdet. Regering og folketing har jo ingen indflydelse på, hvem der bliver sat ind i rådene. Det er vel sagtens for størstedelen folk, som i kraft af deres stilling inden for organisationerne på forhånd får en betaling for at gøre det

arbejde, som er forbundet med rådets virksomhed, og så synes jeg, det er lidt urimeligt, at staten skal betale dem særskilt for dette arbejde og derved gøre dem til en vis grad økonomisk afhængige af rådet som helhed og af arbejdsministeriet. Det er jo tillidsposter, her er tale om, og der bør ikke være penge i dem.

I samme forbindelse vil jeg gerne sige, at jeg finder det urimeligt, at staten skal yde tilskud til brancheudvalgenes administration. Det er brancherne, der har interesse i uddannelsen, og brancherne må betale, hvad det koster, staten skal ikke være en mælkeko.

Jeg kan heller ikke forstå, at flertallet har noget imod vort ændringsforslag nr. 4, hvori det foreslås at indsætte:

„En sådan uddannelse skal koordineres med tilsvarende uddannelse under andre ministerier.“

Hvad kan man have imod, at man f. eks. giver lærerne ved denne nye undervisningsform en uddannelse på højde med den, som lærerne ved de tekniske skoler skal have? Det må ikke alene blive en billig-gørelse af hele uddannelsen, men også en højnelse af lærerstanden, således at der ikke bliver tale om første og anden klasses lærere.

Jeg synes også, det må være en fordel for brancheudvalgene, at der indføres en bestemmelse om, at de kan supplere sig med en eller flere repræsentanter med særligt kendskab til lærlingeundervisning. Det er igen et forsøg på fra vor side at højne undervisningen for de ufaglærte og dermed ligestille den med de tekniske skolers undervisning. Flertallet ønsker det ikke, og en virkelig begrundelse herfor er ikke fremkommet. Det er, som om man med vold og magt vil søge at sætte skel, hvor vi andre vil søge at slette dem.

På disse områder kan jeg altså ikke forstå og ikke følge flertallets indstilling. Det skulle være muligt at nå længere frem mod enighed her, hvor der jo ikke er tale om principper, men om praktiske enkeltheder, om enkeltheder, som efter min mening er forbedringer.

Jeg kommer derefter til nogle økonomiske betragtninger, hvor jeg godt kan forstå socialdemokratiets historiske standpunkt-tagen, men hvor jeg ikke kan forstå det

[Poul Thomsen.]

radikale venstre og slet ikke retsforbundet, der i sin tid i de glade, ansvarsfri dage, inden trekantregeringen lagde sin jernramme om de før så frie og selvhjulpne kvinder og mænd, endda var inde på tanken om, at almindelig skolegang burde betales, og de har jo også tidligere støttet tanken om en vis betaling for aftenskoleundervisning. Nu derimod er man altså gået ind under socialdemokratiets tankegang, at det er staten, der skal betale det hele. Man vender sig ikke alene ikke imod, at undervisningen ikke skal koste noget, men man vender sig imod, at den, som får en fordel ved et kursus, skal miste noget af sin arbejdsfortjeneste.

Under andre omstændigheder ville man have kunnet vente, at i hvert tilfælde retsforbundet ville støtte de tanker, som er indeholdt i de ændringsforslag, vi har stillet.

Mindretallet ønsker, at alle kursusdeltagere, som er arbejdsløse, skal have betaling for befordring til undervisningsstedet. Vi synes, det er rimeligt, at de arbejdsløse får hjælp hertil, fordi deres økonomiske evne står på lige fod med f. eks. lærlingenes, og vi ønsker at analogisere med disse, hvor det kan lade sig gøre. At derimod de, der har arbejde, ikke skulle være i stand til at betale for befordringen, kan vi ikke forstå.

Det store skisma ligger imidlertid deri, at flertallet har godtaget, at der skulle ydes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til kursusdeltagerne. Vi har ment, at der er tale om en uddannelse i lighed med al anden uddannelse, og at der derfor skal følges nogenlunde de samme regler som på andre områder. Studenter har sådan set også tabt arbejdsfortjeneste, og selv om nogle taler om studenterløn, er man dog ikke gået videre endnu end til en uddannelseshjælp, som oven i købet for en stor dels vedkommende skal tilbagebetales. Her vil man til folk, som har arbejde, som måske har haft godt arbejde i lange

tider, give en erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Kan man ikke se, hvilke konsekvenser det vil have for al uddannelse her i landet?

Man må vel gå ud fra, at arbejdsløshedsunderstøttelsen, hvor karrig den end kan forekomme nogle, dog ligger over eksistensminimumsgrænsen; skulle der så være noget urimeligt i, at de, som får en mulighed for at dygtiggøre sig og derved blive bedre egnede til at tage en plads på arbejdsmarkedet, kan klare sig med en uddannelseshjælp, som er på størrelse med arbejdsløshedsunderstøttelsen? Det må de, der er arbejdsløse, når de tager på kursus, dog klare sig med, og de er vanskeligere stillet end de, der har haft godt arbejde et stykke tid.

Jeg lagde også mærke til ved besøgene på de forskellige kursussteder, at de arbejdere, som allerede var der, var enige i denne betragtning, selv om de naturligvis, som alle andre mennesker, gerne ville have så meget som muligt.

Vi havde tænkt os, at hjælpen skulle udbetales gennem en uddannelsesfond, men vi er meget villige til at drøfte andre fremgangsmåder, ligesom vi er villige til at drøfte enkeltheder angående de kilder, hvorfra pengene til fonden skulle komme. Vi har imidlertid fundet, at der er tre instanser, som har en interesse i, at denne lovgivning bliver gennemført. Der er for det første arbejdsgiverne, som har interesse i, at arbejderne uddannes og dygtiggøres. Der er arbejderne selv og deres organisationer, som gennem denne uddannelse skulle kunne aflastes for de arbejdsløshedsperioder, der eventuelt kunne være tale om, og så er der hele det danske samfund. Vi har derfor fundet det rimeligt med en tredeling, således at staten betaler 60 pct. af uddannelseshjælpen, arbejdsgiverne 20 pct. og ufaglærte arbejderes fagforeninger de resterende 20 pct. Jeg gjorde allerede ved første behandling opmærksom på, at jeg fandt det rimeligt, at der kom andre faktorer ind i betalings-

[Poul Thomsen.]

systemet, og den udvalgsbehandling, der har fundet sted, har bestyrket mig i den opfattelse, at der også her er tale om en uddannelse, hvor såvel den, der modtager undervisningen, som den eller de, der har en indirekte interesse i uddannelsen, deltager i betalingen.

De ændringsforslag, som er stillet til forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge, er en følge af de ændringsforslag, der er stillet til forslag til lov om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, og jeg skal derfor ikke komme nærmere ind på dem, men slutte med at anbefale, at man stemmer for ændringsforslagene nr. 1-8, 10, 11 og 15 til lovforslaget om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og for ændringsforslagene nr. 1, 2 og 4-8 til forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge, medens jeg foreslår, at vi undlader at stemme for de af flertallet stillede ændringsforslag.

Morten Larsen: Med henvisning til de principielle bemærkninger, som jeg på det radikale venstres vegne fremsatte ved disse lovforslags første behandling, skal jeg nu ved anden behandling kun kort anbefale at stemme for de ændringsforslag, som vi er medforslagsstillere til, således som det fremgår af betænkningen.

Jeg har af det ordskifte, der nu har fundet sted, fået det indtryk bekræftet, at venstre og de konservative ønsker, at den ufaglærte selv skulle betale en andel i en yderligere uddannelse; det ærede medlem hr. Poul Thomsen sagde, at han kunne ikke forstå bl. a. det radikale venstres stilling til dette spørgsmål, idet han mente, at den, der havde fordelene ved et kursus, også selv skulle betale eller være med til at betale herfor. Jeg har i tankerne forsøgt at gøre op, hvem jeg mente der havde fordelene ved disse kursus. Jeg erkender gerne, at jeg håber på, at de ufaglærte arbejdere vil få en fordel ved, at de kan modtage en undervisning på disse kursus, der skulle sætte dem i stand til at tage del i mere kvalificeret arbejde til en højere løn. Det erkender jeg gerne, og det ønsker jeg gerne, men når jeg skal gøre op, hvem der ud fra en helhedsbetragtning har for-

delen af det kursusarbejde, der her skal finde sted, er jeg ikke i tvivl om, hvilket resultat jeg vil komme til. Det er det samlede samfund, der har fordelene ved dette kursusarbejde og de resultater, der kommer ud deraf, og derfor skal også det samlede samfund være med til at betale det, det koster at omskole den ufaglærte arbejder gennem denne kursusrvirksomhed. Derfor forstår jeg selvfølgelig ganske udmærket mit partis stilling og min egen stilling til dette spørgsmål.

Jeg vil gerne føje til, at netop i den situation, vi er i, hvor mangelen på faglærte bevirker ligesom en flaskehals i hele beskæftigelsessituationen, har vi alle sammen, har samfundet en stærk interesse i en hurtig gennemførelse af disse lovforslag. Vi må gøre den enkelte interesseret i dette omskolingsarbejde, der kan sætte ham i stand til at aflaste den faglærte for noget af det arbejde, denne hidtil har været ene om. Jeg tror, at vi i en tid, hvor vi har en høj beskæftigelse, skal gøre den enkelte interesseret derved, at han ikke får sin daglige eller ugentlige løn formindsket ved at melde sig til et sådant kursus. Det er det, ordningen tager sigte på efter regeringspartiernes mening, og det agter vi at fastholde.

Gøting: Jeg tror, det er vigtigt, at vi betragter det lovkompleks, vi her har til anden behandling, under synsvinklen det nye Europa, og at vi derfor i høj grad må tage de ret pludselige og indgribende ændringer af konkurrenceevne og uddannelse, som dette medfører, med i vore betragtninger. Det er i hvert tilfælde herudfra, jeg har handlet, og ud herfra vil jeg anbefale, at man stemmer for hele udvalgets, henholdsvis flertallets, ændringsforslag nr. 1, 3, 8, 9 og 12-15 til lovforslaget om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

Jeg finder ingen særlig anledning til at omtale ændringsforslagene nr. 1, 3 og 8, alene fordi hele udvalget står bag dem, men med hensyn til ændringsforslag nr. 9 vil jeg særlig pege på den naturlige linje, der er lagt derved, at det er afstanden fra bopæl til undervisningssted, der er afgørende for rejsetilskuddet, og ikke det mere irrationelle, om man bor uden for eller inden

[Gøting.]

for kommunegrænsen af den kommune, hvor undervisningen finder sted. Også med ændringsforslag nr. 12 synes jeg man er inde på det rigtige spor, idet kravet om arbejdsgeberens anbefaling frafaldes. Jeg må i høj grad anse en bibeholdelse af kravet som et uberettiget indgreb i retten til selv at bestemme over sin personlige uddannelse. Ændringsforslagene nr. 13 og 14 er konsekvenser af ændringsforslag nr. 12 og kræver ingen nærmere kommentarer.

Mindretallet har stillet en række ændringsforslag, som jeg ikke nærmere skal kommentere, bortset fra ændringsforslag nr. 10. Når jeg her anbefaler at stemme imod, er det netop ud fra den betragtning, at der må gøres en ekstraordinær indsats for om- og opskoling af ufaglærte arbejdere, og den belastning, rejseudgifterne også er for den ikke-arbejdsløse, kan bevirke, at han ikke søger disse kursus. Såfremt jeg ikke betragtede hele spørgsmålet som noget af en hastesag, vil jeg indrømme, at der kunne være en grund til nøgternt at overveje spørgsmålet nærmere, og når hele apparatet er kommet i gang og har virket en årrække på en effektiv måde, kan der måske være grund til at tage spørgsmålet op igen. Den samme argumentation vil jeg anvende over for ændringsforslag nr. 11.

Da det reelt er de samme spørgsmål, der skiller flertallet og mindretallet med hensyn til lovforslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge, skal jeg også her anbefale, at man stemmer for de ændringsforslag, der er stillet af udvalget eller flertallet.

Med hensyn til lovforslaget om bortfald af understøttelsesretten i visse tilfælde for unge arbejdsløse anbefaler jeg, at man stemmer for det stillede ændringsforslag.

Alfred Jensen: Da disse tre lovforslag var til første behandling, gav den kommunistiske gruppes ordfører udtryk for en velvillig indstilling. Baggrunden for disse forslag er jo fortidens forsyndelser, det, at man for længe har forsømt en faglig uddannelse af de ikke-faglærte, og jeg må sige, at selv om dette er et skridt i den rigtige retning, er det ikke nær nok. Det blev der også fra den kommunistiske gruppes side gjort opmærksom på ved første behandling. Der ofres ikke tilstrækkeligt på ungdommens

faglige uddannelse. Der blev ved denne lejlighed givet tal, som godtgør, at man ofrer 4-5 gange så meget i lande som Sverige og Schweiz, til trods for at man ikke har et større lærlingeantal. Tallet for Danmark var 26 mill. kr. i 1958-59, medens det i Schweiz i 1955 var 130 mill. kr. og et år senere i Sverige var 135 mill. kr. Det siger os jo, at det, der her er lagt på bordet, selv om det går i den rigtige retning, ikke er tilstrækkeligt; der skal langt mere omfattende foranstaltninger til.

Det er selvfølgelig meget rart at høre, at der blandt arbejdsgeberere er stemning for, at man skal uddanne ikke-faglærte ved i en 2-årig kontraktperiode at knytte dem til virksomheden, men jeg tror ikke, det kan løse spørgsmålet, for det, det drejer sig om her, er, at flere skal have en bedre grunduddannelse, også fagligt, og derfor kommer man ikke uden om det krav om statslige værkstedsskoler, der har været rejst fra forskellig side. Jeg skal i øvrigt ikke gå dybere i disse problemer, bare fastslå, at vi mener, at man ikke hermed løser de problemer, der angår ungdommens uddannelse og uddannelsen af de ikke-faglærte.

Da lovforslagene var til første behandling, gjorde det kommunistiske partis ordfører, det ærede medlem fru Ragnhild Andersen, opmærksom på, at vi ikke kunne godkende bestemmelsen om, at deltagelse i disse foranstaltninger skulle ske efter skriftlig anbefaling af arbejdsgeberne. Jeg noterer med tilfredshed, at man i udvalget er blevet enig om at frafalde denne bestemmelse, og jeg mener, det er så langt bedre, at man går den vej, flertallet er gået ind for, at det bliver arbejdsløshedskasserne — og jeg kan godt sige, at jeg er enig med det ærede medlem hr. Axel Kristensen i, at det bliver reelt fagforeningerne — der kommer til at anbefale. Det mener jeg er en rigtig og en fornuftig løsning.

Jeg ser også med tilfredshed på, at man har bibeholdt bestemmelsen om, at der kan gives godtgørelse for arbejdstab. Jeg havde i og for sig ikke noget imod, at man holdt sig til det udtryk, mindretallet i udvalget har brugt, men ikke vil gå ind for: erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, for jeg mener, det ville være en rimelig løsning. Jeg mener, det faktisk bør være sådan, at den, samfundet ikke

[Alfred Jensen.]

kan give arbejde, må have krav på at få erstatning for tabet af arbejdsfortjeneste, et såre rimeligt og menneskeligt krav, og jeg fatter ikke, man fortsat vil gå uden om dette spørgsmål, al den stund man dog må vide, at de, der står og ønsker arbejde og ikke kan få det, er stillet langt, langt ringere end andre medborgere; samfundet burde efter min opfattelse indrette sig på en sådan måde, at når nogen går arbejdsløse, burde de have erstatning for tabet af arbejdsfortjeneste.

Jeg må også sige, at jeg ikke forstår oppositionens begrundelse for, at man ikke vil give mere end arbejdsløshedsunderstøttelsen. Jeg fatter ikke, at man forsøger at tale om dette spørgsmål på den måde og at blande studenternes uddannelsesforhold ind i diskussionen. Jeg har ikke noget imod, om man også løste den akademiske uddannelses problemer på en sådan måde, at fattigmands børn kunne få denne uddannelse, for så vidt de har evner og lyst dertil, og få den under betryggende vilkår — det er for øvrigt også et spørgsmål, jeg før har nævnt. Men når man anfører det som begrundelse for, at de, der søger slige foranstaltninger, kun skal have arbejdsløshedsunderstøttelse, vil jeg deroverfor fremføre, at når skolelærere får fortsat uddannelse, så får de sandelig deres fulde løn og vikarer stillet til rådighed. Der er absolut ingen grund til at stille den ikke-faglærte arbejder ringere end skolelærere og andre ligestillede, tværtimod.

Jeg har også med disse bemærkninger sagt, at jeg må stemme imod det ændringsforslag, mindretallet har stillet under nr. 11.

Jeg betragter ændringsforslag nr. 9 til § 8, stillet af flertallet, som en forbedring af lovforslaget.

Jeg skal ikke, fordi jeg godkender en hel del af de betragtninger, der er gjort gældende af socialdemokratiets ordfører, komme ind på alt det, der kan siges om mindretallets ændringsforslag, blot fastslå, at også jeg og den kommunistiske gruppe må gå imod de ændringsforslag, der her er stillet.

Hvad angår lovforslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge, har vi gennem årene givet udtryk for, at vi er modstandere af

en tvangsmæssig henvisning af unge til slige foranstaltninger. Det er vi også med hensyn til den tvangsmæssige henvisning, der nu skal foregå, selv om det er til lidt andre foranstaltninger end tidligere. Vi har derfor for at markere vor stilling udarbejdet ændringsforslag til, jeg har vel lov at sige de værste henvisningsbestemmelser i lovforslaget.

Det første går ud på, at første punktum i § 1 får en anden affattelse, således at der til fremme af beskæftigelse og uddannelse kan iværksættes foranstaltninger af den art, som oprindeligt var beskrevet i lovforslaget.

Vore ændringsforslag til § 7 og § 13 forfølger jo egentlig de samme formål og tager den tvangsmæssige henvisning ud. Vi har ment, det var muligt helt at lade § 13 udgå. Jeg skal ikke komme ind på de forskellige bestemmelser, den indeholder; vi mener blot ikke — det vil jeg nøjes med at sige — det er hensigtsmæssigt at have en sådan bestemmelse i denne lov.

Hvad vort ændringsforslag nr. 3 til § 7 angår, siger det, at „adgang til deltagelse i undervisningen på arbejdstekniske ungdomsskoler og til ungdomsarbejder har unge ugifte arbejdsløse i alderen fra det 18. til det fyldte 25. år“. Det er jo en arbejdsløshedsforanstaltning, og derfor er forslaget udarbejdet på denne måde. Hvis der i øvrigt ellers kan læres noget dér, som har betydning for dem, der ønsker at få en uddannelse, var det naturligvis rimeligt, at man også lod andre unge have adgang dertil, men vi har altså udarbejdet ændringsforslaget under hensyn til det, der er grundlinjen i ministerens forslag.

Derudover kunne jeg så ønske at gøre opmærksom på de lønmæssige bestemmelser, der findes i lovforslagets § 5. Jeg har ikke videre bemærkninger at gøre til bestemmelserne i stk. 1, men derimod til bestemmelserne i stk. 2; det er dem, der går ud på, at arbejdsministeren efter forhandling med eller indstilling af ungdomsudvalget kan fastsætte lønnen. Jeg skulle ikke have rejst noget problem her, hvis det ikke var sådan, at jeg af erfaring ved, at lønninger af denne art ikke reguleres på samme måde som overenskomstsmæssige lønninger. Jeg har tidligere — ikke her fra denne talerstol, men på anden måde — henvendt mig til

[Alfred Jensen.]

den højtærede arbejdsminister og gjort opmærksom på, at der var lidt langt imellem reguleringerne, og det blev tilkendegivet, at man nu ville foretage en sådan regulering. Er det ikke rimeligt under hensyn til den inflation, der jo foregår, at man også fastslår, at lønninger af denne art på en eller anden måde skal reguleres pristalsmæssigt? Jeg har ikke noget imod, at det ikke kommer til at stå i loven. Det, det drejer sig om for mig, er, at man gennemfører foranstaltninger, som sikrer, at de unge, som kommer ind under de lønmæssige bestemmelser i stk. 2, ikke stilles ringere end dem, der kan lønnes efter overenskomstmæssige tariffer. Jeg rejser sagen, fordi det er et spørgsmål, jeg har haft fat på før.

Bestemmelsen i § 5, stk. 6, om, at der kan tilbageholdes 25 pct. af den indtjente løn, er jeg ikke tilfreds med. Det er en dårlig regel, og den stemmer lidet med den opfattelse, at samfundet ikke skal være barnepege for andre. Det er en dårlig skik, at ungdommen ikke selv skal administrere sine penge. Vi har imidlertid ikke stillet ændringsforslag på dette område; vi synes blot, det burde være således, at de unge får udbetalt den løn, som de tjener, og at de så selv administrerer den også med henblik på den tid, der kommer efter deres deltagelse i foranstaltningen.

Stk. 8 i § 5 fastslår, at de, der er beskæftiget ved sådanne foranstaltninger, ikke får fordel af ferielovens bestemmelser. Det kan vi ikke godkende, og vi har derfor stillet ændringsforslag om, at stk. 8 udgår. Jeg tror, enhver vil give mig ret i, at når det drejer sig om deltagelse i arbejde af en varighed på 4-9 måneder, er det urimeligt, at man holder denne fortjeneste uden for ferielovens bestemmelser. Det kan ikke være rigtigt. Lad så være, at fortjenesten ikke er så stor — det er den jo heller ikke for andre medborgere i almindelighed — men hvorfor skal man undtage denne kategori af medborgere, som man faktisk tvangsmæssigt henviser til arbejde af denne art? Vi har altså stillet forslag om, at bestemmelsen skal udgå.

Jeg skal anbefale disse vore 4 ændringsforslag, hvorved den ordning, dette lovforslag omhandler, forandres fra at være en

tvangsmæssig foranstaltning til at blive en frivillig opskoling af ungdommen. Vi tror, der opnås større resultater derved, og tvivler ikke om, at samfundet vil være i stand til at give disse foranstaltninger en sådan udformning, at de vil virke tiltrækkende på ungdommen.

Ellers må jeg sige, at mindretallets ændringsforslag til dette lovforslag naturligvis også møder vor modstand, hvorimod vi selvfølgelig kan stemme for ændringsforslag nr. 3.

Jeg skal understrege, hvad tidligere er sagt fra den kommunistiske gruppes side om lovforslaget om ændringer i arbejdsløshedsloven, at det kan vi ikke gå ind for; det vil vi stemme imod.

Arbejdsministeren (Bundvad): De bemærkninger, de forskellige ordførere har gjort, og det arbejde, der er udført i udvalget, giver mig anledning til at takke udvalget, ikke mindst dets formand, for den grundige og saglige behandling, hele dette store og nye kompleks har fået. Det har ikke været så umiddelbart let tilgængeligt som f. eks. en forlængelseslov.

Hvad angår flertallets ændringsforslag, skal jeg henvise til betænkningen.

Angående mindretallets forslag vil jeg gerne give udtryk for tilfredshed med og påskønnelse af, at man har kunnet nøjes med så få ændringsforslag, som tilfældet er. At der kun er stillet så relativt få i alt, viser jo, at hele udvalget har kunnet give tilslutning til de store linjer i lovforslaget og står bag tanken om en uddannelseslov for de ikke-faglærte. Jeg synes, det er glædeligt, når vi diskuterer ændringsforslag, som vi ikke har kunnet blive enige om, dog at konstatere, at vi ved en ny lovgivning af denne karakter i princippet er enige.

De ærede medlemmer hr. Axel Kristensen og hr. Poul Thomsen talte om de unges uddannelse, og den omtales også i betænkningen. Selve problemet om de 16—18-åriges uddannelse hører mere hjemme i ungdomsskoleloven, og det berøres kun i lovforslaget om ikke-faglærtes uddannelse i § 3, stk. 2, der siger, at brancheudvalgene undtagelsesvis kan lave kursus for disse folk, ellers sker det ad anden vej; men det kunne for så vidt ikke være det afgørende, hvis

[Arbejdsministeren.]

man kom til det resultat i sine overvejelser, at man skulle lave en sådan speciel uddannelsesform. Der er dog i hvert fald for mig det særlige problem, at hvis vi giver os til at diskutere ungdommen på toårs-kontrakt og forsøger at finde frem til, hvilke erhvervsområder det kan komme til at omfatte, så snævrer vi problemet ind til kun at omfatte en ganske lille del af den pågældende ungdomsgruppe. Det ærede medlem hr. Peter Ravn opremsede alle de grupper, hvor man ikke kunne vente toårig ansættelse: landboere, bybude og mange andre. Det er muligt, at man kan gøre det i bestemte industrifag, og en af de afgørende grunde til, at jeg ikke uden videre har kunnet gå ind i en overvejelse af den karakter, som mindretallet har ønsket, er, at det måtte være en uddannelsesform, som erhvervslivet selv ønskede. Det måtte dog, om jeg så må sige, modnes på arbejdspladsen; man måtte have et behov i den retning, og hvis der kommer et sådant behov, mener jeg, [at ungdoms-koleloven og denne nye lov, vi her arbejder med, vil kunne dække dette, og skulle det derudover være nødvendigt, ja, så er det naturligt for os at drøfte det med fagene både på den ene og på den anden side ud fra deres særlige ønsker og behov.

Hvad angår de andre ændringsforslag, der er stillet, vil jeg kun gøre nogle spredte bemærkninger om enkelte af dem.

Mindretallet har stillet ændringsforslag om, at der ikke i selve lovens tekst skal stå, hvilke personer uddannelsesrådet kan antage. Jeg vil gerne komme med den bemærkning, at vi jo må se i øjnene, at brancheudvalgene bestående af arbejdere og arbejdsgivere vil komme til at indtage nøglepositioner inden for denne nye uddannelsesform, og de vil få brug for fra tid til anden at måtte trække på nogen sagkundskab og fagkundskab som omtalt af det ærede medlem hr. Poul Thomsen. Men ideen i forslaget er jo, at brancheudvalgenes udgifter skal afholdes af organisationerne selv, hvorimod der skal kunne stilles konsulentbistand til rådighed for dem på statens regning. Deri ligger forskellen, og vi tænker os altså her, at fagenes folk på begge sider selv går i gang med at løse denne opgave, men når det drejer

sig om, hvordan de skal gribe undervisningen an, kan vi hjælpe dem til rette med konsulenter, og det vil vi gerne have til at stå i selve loven.

Angående ændringsforslaget om, at vi ved læreruddannelsen til disse nye skoleformer om jeg så må sige skal mikse den med læreruddannelse for andre grupper, teknisk skole, eller hvad det nu måtte være, vil jeg gerne sige, at det for mig er en selvfølgelig, at vi må kunne opnå dobbelt formål med en læreruddannelse, men det bliver vel sådan i løbet af kort tid, at lærerspørgsmålet inden for disse uddannelsesformer bliver et flaskehalsspørgsmål. Det bliver et spørgsmål, om vi overhovedet kan skaffe højt kvalificerede lærere nok, og derfor kommer vi til, så vidt jeg kan skønne, ret hurtigt at gå ind i en ordning, hvor vi ikke så meget lægger eksamensbevis til grund, men søger at finde frem til andre kvalifikationsformer hos de folk, som skal være instruktører for voksne ikke-faglærte arbejdere, og når det er tilfældet, mener jeg ikke, at vi på forhånd i en lovparagraf kan være bundet af altid at skulle mikse med f. eks. folk fra teknisk undervisning eller fra landbrugsfaglig undervisning eller andet, for det er ikke sikkert, at dette har noget med hinanden at gøre.

Så var der hele diskussionen om erstatningen til dem, som skal deltage i kursus, og dér kan mindretallet ikke gå ind for, at den, der er i arbejde, får noget højere erstatning end den, der er arbejdsløs. Nu må man erindre sig, at folk inden for arbejdsmandsgruppen — og det bliver hovedmængden af de folk, der bliver tale om — i en række tilfælde har en så lav løn, at de ville være betænkelige ved at afbryde deres arbejde for at tage på kursus, selv om manden selv eller hans erhverv i høj grad har brug for denne uddannelse. Der er ikke nogen økonomisk reserve at trække på, og derfor er vi nødt til at støtte så vidt, at vi ved særlige tilskud lapper på familiens økonomi i den tid, uddannelsen står på. Så enkelt er det i virkeligheden. Vi må passe på, at folk ikke af økonomiske grunde afholder sig fra at få den uddannelse, som erhvervslivet og mændene selv i så høj grad har brug for.

Jeg vil også gerne sige, at vi skal passe på, at vi ikke — og det er jo sagt flere gange —

[Arbejdsministeren.]

gør denne nye uddannelsesform til en arbejdsløshedsforanstaltning, således at folk kun kommer, når de bliver arbejdsløse. Ændringerne i erhvervsstrukturen, nye produktionsmetoder, nye materialer, der skal bearbejdes o. s. v., forudsætter jo en evig omskoling også af de ikke-faglærte, og derfor er det nødvendigt for os at få slået fast, at det ikke bare er en foranstaltning for de arbejdsløse, men et spørgsmål om uddannelsen af arbejderne.

Derudover skal jeg ganske kort sige, at med hensyn til, hvem der skal betale erstatning, har mindretallet ment, at der skulle betales 20 pct. af fagforeningerne og 20 pct. af arbejdsgiverne. Jeg vil gerne sige her som min opfattelse, at vi kan efter mine begreber ikke belaste disse hårdere. Vi står med dette lovforslag over for at skulle indhente noget. Det er et område, der har været forsømt. Vi lovgiver nu på et område, hvor vi er 10-15 år forsinket i forhold til erhvervslivet, men når vi så lovgiver, må samfundet tage konsekvensen, jeg kan godt sige af forsømmelsen eller om man vil forsinkelsen. Det er voksne arbejdere, der er tale om. De har ikke haft lejlighed, de har ikke haft råd, og de har ikke fået statsstøtte til nogen form for erhvervsuddannelse, medens de var unge. Det er dér, vort problem ligger. Man kan naturligvis overveje, om man alligevel kunne få organisationerne til at betale, men det ligger nu engang sådan, at hovedparten af de folk, vi taler om, er dem med den lave løn og den største ledighed og det største fagforeningskontingent og derfor dem, der har råd til den mindste belastning. Jeg tror derfor, det er rigtigt, at vi i dette tilfælde fastsætter, at erstatningen betales af staten.

Med hensyn til ungdomsloven, som jeg vel kan tillade mig at kalde den, skal jeg ganske kort sige til det ærede medlem hr. Alfred Jensen, at jeg må afvise hans ændringsforslag. Det er nødvendigt for os at have den tvangsbestemmelse, som det ærede medlem ikke kunne lide. Det er nu engang sådan, at enkelte unge kan glide ind i et forkert miljø f. eks. i en by, hvor de kommer til at gå alt for lang tid ledige, og måske også få uheldig påvirkning. Dér kan det være nødvendigt at ansøre dem til arbejde

og uddannelse, og hvis de ikke selv umiddelbart kan finde ud af det, kan man, når de har været arbejdsløse i 50 dage i træk eller 100 dage i løbet af et år, sige til dem: ja men kære ven, nu skal du altså se at komme i gang. Det bliver nok få tilfælde, hvor bestemmelsen vil blive brugt, men det er nødvendigt at have den.

Jeg vil ikke gå ind i en nærmere diskussion om feriebestemmelsen, men jeg må henlede det ærede medlems opmærksomhed på, at hvis man tager bestemmelsen i § 5, stk. 8, ud som foreslået, måtte man vel også tage bestemmelserne om, at de unge skal have juleferie med rejse-, kost- og dagpenge og påskeferie, ud. Det, man har valgt at gøre, er at afbryde deres arbejde på skolen i visse perioder, for at de kan rejse hjem og snakke med familien og komme tilbage. Man vælger altså at give dem ferie, medens de er der, i stedet for at give dem feriepenge til en ferie, de skal holde langt senere. I relation til den opgave, vi skal løse med denne lovgivning, er det bedre at give ferien som en afbrydelse i et skoleophold, der eventuelt, hvilket det ærede medlem altså ikke kan lide, er tvungent.

Alfred Jensen: Jeg deler ikke ministerens opfattelse. Ministeren fastholder, at denne foranstaltning skal være tvangsmæssig, men alene det, at ministeren siger, at bestemmelsen kun anvendes i få tilfælde, synes at være tilstrækkeligt til at sige, at så behøver man den ikke.

Hvad § 5, stk. 8, angår, mener jeg fortsat, det er rigtigt, at det bør gå ud, og at man bør yde de unge feriegodtgørelse. Jeg mener ikke, at man behøver at tage juleferie og påskeferie med gratis rejse og løn ud. Der opstår den kalamitet — og det skal man gøre sig klart — for de unge, der har deltaget i sådanne foranstaltninger, at den dag, de skal ind i almindeligt arbejde, skal andre have ferie, medens de ikke har noget at holde ferie for. Det er denne ulempe, jeg synes man skal ud over. Man ofrer ikke for meget på de unge i forvejen; man kunne nok ofre noget i hvert fald på dette felt, så de unge ikke bliver stillet ringere end de andre, de må arbejde sammen med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

§ 1 og ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes med 80 stemmer mod 51.

§ 2 i den ændrede affattelse og ændringsforslag nr. 3
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
forkastedes med 79 stemmer mod 52.

Ændringsforslag nr. 5
forkastedes med 79 stemmer mod 52.

Ændringsforslag nr. 7 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 5.

§ 3 i den ændrede affattelse
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6
forkastedes med 79 stemmer mod 52.

§ 4, ændringsforslag nr. 8, § 5, således ændret, og §§ 6 og 7
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10
forkastedes med 79 stemmer mod 52.

Ændringsforslag nr. 9
vedtoges enstemmigt med 79 stemmer; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 8, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11
forkastedes med 79 stemmer mod 52.

Ændringsforslagene nr. 12, 13 og 14, § 9, således ændret, §§ 10-14, ændringsforslag nr. 15 og § 15, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning over forslag til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.

Ændringsforslagene nr. 1, 2, 4, 5, 6 og 7 i betænkningen betragtedes som *forkastet* efter forkastelsen af mindretallets ændringsforslag til forslag til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 5059)
forkastedes med 127 stemmer mod 4.

§§ 1-4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 5060)
forkastedes med 127 stemmer mod 4.

§§ 5 og 6
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 5060)
forkastedes med 126 stemmer mod 4.

§§ 7, 8 og 9
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen *vedtoges* enstemmigt med 78 stemmer; 52 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 10, således ændret, og §§ 11 og 12
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 5060) til § 13, hvorefter paragraffen skal udgå,
forkastedes med 127 stemmer mod 4.

§§ 14-16, ændringsforslag nr. 8 i betænkningen og § 17, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik sluttelig til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse).

§ 1, ændringsforslaget og § 2, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Viola Nørløv har meddelt mig, at hun ønsker til handelsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Har handelsministeren mulighed for med den nuværende lovgivning at påbyde, at vægten i forretninger skal anbringes, så forbrugerne selv er i stand til at kontrollere den?“

Medlem af folketinget Thisted Knudsen har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Hvorfor har statsbanerne ikke orienteret den lokale befolkning, før beslutning om nedlæggelse af Jerslev m. fl. stationer på jernbanestrækningen Slagelse-Kalundborg blev truffet, og hvor vidt har statsbanerne, før nedlæggelsen blev besluttet, undersøgt de forskellige

foreliggende muligheder for at etablere en mere rational økonomisk drift af Jerslev station, således at denne efter befolkningens ønske fortsat kunne oprettholdes?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 22. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om fordeling af en fra Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til overenskomst af 24. august 1959 modtaget ydelse.

Mødet hævet kl. 16¹⁴.

91. møde.

Fredag den 22. april kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3045, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 931).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

K. B. Andersen: Som det vel kunne ventes, er det uden mange og store ændringsforslag, det udvalg, der har arbejdet med lovforslaget om ændringer i friskoleloven, vender tilbage her ved anden behandling. Der er tale om ændringer på to områder: dels nogle ændringer, der vedrører skolernes opbygning, dels nogle ændringer af økonomisk karakter.

Den første drejer sig om at give en friskole mulighed for at henvise sine elever til undervisning i en anden friskoles 7. klasse. Ifølge friskoleloven skal friskolerne undervise deres elever gennem hele den undervisningspligtige alder og skal samtidig give en undervisning, der står mål med kravene i folkeskolen. De krav, den nye skolelov stiller med hensyn til undervisning i 7. klasse, er jo betydelig større end den gamle skolelovs, og det kunne måske volde besvær for nogle mindre friskoler at klare denne undervisning, hvis ikke de kunne gå i samarbejde på den måde, som ændringsforslaget åbner mulighed for. Der vil også inden for folkeskolen finde et samarbejde sted på dette klassetrin. Hvor meget det

vil blive benyttet i praksis, er ikke godt at sige, men det er i alt fald rigtigt, at muligheden nu er der.

Ændringerne af økonomisk karakter er for det første indførelse af et 80 pct.s loft for tilskud til de private friskoler. Ifølge det oprindelige forslag måtte statstilskuddet til de ikke-selvejende skoler ikke overstige et beløb svarende til skolernes driftsudgifter med fradrag af andre indtægter end statstilskud. Det ville med andre ord sige, at det ikke ville være muligt at forbedre en sådan skoles økonomi, f. eks. med henblik på kommende byggeri o. lign., idet en forhøjelse af skolepengene blot ville medføre en tilsvarende nedgang i statstilskuddet. Omvendt ville i en række tilfælde en nedsættelse af i øvrigt rimelige skolepenge kunne gennemføres blot med det formål at opnå større statstilskud. Det var ikke noget særlig sundt system i forbindelse med statstilskud til private institutioner, og derfor er der grund til tilfredshed med ministerens ændringsforslag. Denne tilfredshed må også deles af de pågældende skoler, da der er rettet henvendelse til ministeren både fra Dansk Friskoleforening, fra De private Realskolars Bestyrerforening og fra De private Gymnasieskolars Rektorforening om en ændring af denne karakter.

Den anden ændring af økonomisk karakter er en forhøjelse af ministerens rådighedssum til de skoler, der måtte blive ringere stillet efter den nye skoleordning, og samtidig en udvidelse af åremålet for overgangsperioden fra 2 til 5 år.

Jeg kan i forbindelse med de økonomiske betragtninger ikke tilbageholde en lille bemærkning på linje med tidligere om, at det ville være rigtigt at få fremskaffet nok så gode muligheder som dem, vi har i øjeblikket, for et virkeligt overblik over den samlede økonomiske stilling for de forskellige privatskoler, som der nu er gennemført reformer for i fjor og i år. Det gælder både overblik inden for samme skole, når den hører under forskellige love, og sammenligning mellem skolerne indbyrdes. Den stykkevise behandling, vi har haft og har måttet have i folketinget, er ikke så vel egnet til at give et sådant overblik, som den kunne være. Der har tidligere i et ministerielt udvalg været behandlet spørgsmål af denne karakter, og man burde nok efter de forskellige